

Preispitivanje balansa: Politika, bezbednost i propaganda u složenom svetu

---

Maj 2025.

Autor: Centar za strateške prognoze

I. Uvod: Svet na ivici novog poretka

Gona 2025. donosi jedan novi geopolitički pejzaž, koji se ne može opisati binarnim kategorijama Istok-Zapad ili demokratija-autoritarizam. Svet ulazi u fazu „višeslojne nestabilnosti“, u kojoj se politički, ekonomski i tehnološki interesi prepliću i sudaraju, podrivajući na taj način klasične modele međunarodnih odnosa.

[Rat u Gazi](#), zaoštavanje tenzija na relaciji [Sjedinjene Američke Države-Kina](#), [produženi sukob u Ukrajini](#) i [rastuća nestabilnost u Africi](#) predstavljaju samo vidljive simptome jedne dublje transformacije globalnog sistema. Umesto hladnoratovske stabilnosti zasnovane na strahu od nuklearnog odgovora, danas svedočimo dinamici u kojoj tehnologija, mediji i ekonomske sankcije postaju nova oružja u borbi za vršenje uticaja.

Istovremeno, granice između politike, bezbednosti i propagande postaju sve nejasnije. Države više ne vode ratove samo vojnim sredstvima – već kroz kontrolu informacija, energetskih tokova, digitalnih infrastruktura i, na koncu, javnog mnjenja. To preispitivanje balansa – između sile i percepcij, suvereniteta i tehnologije – definiše realnost 2025. godine.

II. Politika u doba nesigurnosti: erozija poveraja i uspon „pragmatičnih autoritarizama“

Političke elite širom sveta suočavaju se sa rastućim gubitkom legitimiteta. Tradicionalne demokratije pokazuju prve znake zamora – polarizacija, pad poverenja u institucije, slabljenje pozicije javnih medija i sveopšta prisutnost dezinformacija podrivaju samu suštinu demokratskog procesa. S druge strane, autoritarni režimi sve uspješnije koriste tehnološke alate za održavanje kontrole, uz minimalnu upotrebu klasične represije.

Takozvani „[pragmatični autoritarizam](#)“ postaje dominantni oblik vlasti u mnogim delovima sveta. Ovi režimi, naime, ne teže ideološkog homogenosti, već stabilnosti – uz podršku privatnog sektora i selektivnu otvorenost prema Zapadu. Naime, [Iran](#), [Saudijska Arabija](#), [Turska](#) i [Egipat](#) već primenjuju ovaj model, dok se u Evropi sve češće poslednjih godina beleži jačanje političkih pokreta koji se oslanjaju na narativ o „[suverenoj demokratiji](#)“.

Na globalnom nivou, to dovodi do „[fragmentacije demokratije](#)“ – procesa u kojem se formalni izborni mehanizmi zadržavaju u svojoj tradicionalnoj formi, ali sam politički sadržaj gubi svoju liberalnu suštinu. Posledica svega ovoga je nastajanje sveta u kojem izbori više ne garantuju slobodu, a stabilnost više nije nikakav predznak legitimiteta.

III. Bezbednost u eri novih pretnji: od vojne moći do algoritamske dominacije

Bezbednosna arhitektura sveta 2025. godine više ne zavisi samo od posedovanja arsenala naoružanja, već od sposobnosti da se kontroliše prostor informacija i tehnologija. [Američko-kinesko nadmetanje u oblasti razvoja veštačke inteligencije prerاسlo je u svojevrсни „tehnološki hladni rat“](#). Dok [Vašington](#) nastoji da kroz kontrolu izvoznih licenci i razvoj poluprovodničke industrije očuva globalnu dominaciju, [Peking](#) se sve više oslanja na alternativne lance snabdevanja i regionalne inicijative u okviru „[Digitalnog puta svile](#)“.

Istovremeno, vojna dinamika u [Evropi](#) i [na Bliskom istoku](#) sve češće obuhvata digitalnu komponentu – sajber ofanzive protiv energetske infrastrukture, *GPS* sabotaze i dezinformacione kampanje postale su uobičajena sredstva u takozvanim „[sivim zonama konflikta](#)“.

U tom kontekstu, bezbednost više nije samo pitanje vojske, već pitanje otpornosti – otpornosti društava na manipulaciju, institucija na korupciju i građana na propagandne narative. Taj novi koncept „nacionalne otpornosti“ (engl. [national resilience](#)), koji izrazito dobija na značaju u NATO i EU krugovima, odražava shvatanje da se sukobi 21. veka vode – i dobijaju! – u informacionom, a ne striktno u fizičkom prostoru.

IV. Propaganda kao nova geopolitika

Propaganda koju registrujemo u prvim mesecima 2025. godine više nije jednosmerna – ona je interaktivna, algoritamska i izrazito personalizovana. Umesto državnih medija, a u ranijim periodima – i radija, danas glavnu ulogu u oblikovanju javnog diskursa igraju platforme zasnovane na principu [mašinskog učenja](#), na kojima se izrađuju materijali koji se kasnije plasiraju putem [društvenih medija](#), a koje pokreću vrlo kompleksni sistemi iz spektra [generativne veštačke inteligencije](#).

[Rusija, Kina, ali i zapadne sile](#), razvile su sofisticirane modele za sprovođenje digitalnog uticaja, koji kombinuju [medijske narative](#), [delovanje botova \(sockpuppet lanaca\)](#), te tehnologiju izrade sintetičkih materijala (engl. [deepfake technology](#)). U eri post-istine, kojoj pripada i 2025. godina, stvarnost više nije opšta kategorija – već proizvod algoritamskog filtriranja.

Na taj način, indikativno je da se propaganda pozicionirala kao svojevrsni instrument geopolitike. Naime, države ne nastoje samo da oblikuju percepciju neprijatelja, već i da fragmentišu javni prostor unutar samih društava država koje smatraju protivnicima, bilo na političkom, ekonomskom ili bezbednosnom nivou. [Izraelsko-iranski sukob](#) na digitalnom frontu, kao i kontinuirane aktivnosti jakih aktera, poput Ruske Federacije, na planu izvođenja sajber operacija, pokazuju da propaganda više nije samo prateći element politike – već, zapravo, centralni mehanizam uticaja i kontrole.

V. Energetska i ekonomska dimenzija globalnog balansa

Energetska tranzicija, koja je trebalo da donese novu eru međuzavisnosti i klimatske odgovornosti, postala je novi izvor geopolitičkih napetosti. Evropa se, obitavajući između „[Zelenog dogovora](#)“ i [zavisnosti od tečnog prirodnog gasa \(LNG\)](#), našla u paradoksalnoj situaciji: težeći ka održivosti, ipak ostaje zavisna od nestabilnih regiona.

Rusija i dalje [koristi energetske resurse kao instrument političkog pritiska](#), dok Kina ubrzano preuzima kontrolu nad lancima snabdevanja kritičnim mineralima. U Africi, na Bliskom istoku i u Centralnoj Aziji, borba za retke minerale i infrastrukturne koridore postaje novi oblik imperijalne konkurencije.

Ovaj tip energetske geopolitike, koja je u uskoj sprezi sa digitalnom i bezbednosnom dimenzijom, indikativno kreira jedan multipolarni sistem, u kojem „Globalni jug“ više nije samo posmatrač, već, zapravo, jedan vrlo aktivan igrač. U tom kontekstu, ekonomija i bezbednost više ne mogu biti dve razdvojene kategorije – one se sjedinjuju u jednu širu strategiju moći.

VI. Izazovi budućnosti: ka novom pojmu ravnoteže

Globalni sistem 2025. godine nije u raspadu, ali je indikativno da se, ipak, nalazi u stanju duboke transformacije. Svet nije haotičan zbog nedostatka moći, već usled postojanja „viška“ aktera koji tu moć žele i nastoje da artikulišu. Umesto stabilne ravnoteže straha, danas svedočimo postojanju svojevrsne ravnoteže neizvesnosti, koja je dinamična, nestalna i često iracionalna.

Politika, bezbednost i propaganda više se ne mogu posmatrati kao zasebne sfere. Njihovo prožimanje kreira novu vrstu globalnog poretka u kojem je kontrola percepcije jednako važna kao i kontrola teritorije. U takvom sistemu, tradicionalni koncepti savezništva, neutralnosti i moći gube svoj jasan oblik.

Zadatak analitičara i država više nije odbrana starog poretka, već razumevanje nove dinamike -sveta u kojem se geopolitika ne meri samo raketama i vojnim bazama, već algoritmima, narativima i poverenjem.

VIII. Zaključak: Balans politike

Godina koja je pred nama obeležava početak ere u kojoj su politička snaga, kontrola nad informacijama i bezbednosna adaptacija nerazdvojni koncepti. Ukoliko se države ne prilagode ovom višedimenzionalnom okruženju, rizikuju da izgube ne samo uticaj, već i sopstveni identitet, u globalnom sistemu koji se manje podseća na poredak u kojem je svet decenijama obitavao.

Preispitivanje balansa, stoga, nije pitanje izbora – već nužnost. Ona ne određuje samo politiku kojoj ćemo svedočiti tokom 2025. godine, već i obrise sveta koji je tek u nastajanju.